

Her canı isteyen “Doktor” ünvanına başvurmamalı

Her zaman söyledim ve söylemeye devam edeceğim. Türkiye’de özel sermaye ile kurulan vakıf üniversiteleri sistemi maalesef hala oturmadı. Para ile eğitim veren üniversitelerin yüzde sekseni yıllarca birer ticari işletme gibi işletildi ve sadece paranın geçtiği bir işletmeye dönüştü. Üniversiteler daha fazla öğrenci almak için ellerinden geldiği kadar kontenjanlarını arttırdılar. Kontenjanlar arttı sınıflar da arttı. Kontenjanlar arttı sınıflar kalabalıklaştı eğitimin kalitesi düştü, lisans diplomaları peynir ekmek gibi takır takır dağıtıldı. Bunu izlerken bir baktık ki yine vakıf üniversiteleri bu kez de sürüsü ile yüksek lisans ve doktora programı açmaya başladı ve bu kez de bol bol “boş akademisyen” ve yüksek eğitilmiş “diplomalı boş insan” yetiştirmeye başladı.

GÜNDE 43 DOKTORALI İNSAN ÇIKIYOR

Üniversiteler bir takım basit kuralardan oluşan doktora açma asgari koşullarını sağlayıp bol bol doktora programı açtı ve açmaya devam ediyor. Geçtiğimiz ay sosyal medyada bir veriyle karşılaştım bu verinin adı “2025 Yılı Tez İstatistiği”. Bu veriye göre 2025 yılında toplamda 55 bine yakın tez savunulmuş. Bunların 11 bin 538 tanesi doktora teziymiş. YÖK’ün tez merkezi verilerine göre bir sosyal medya hesabı hesaplamış ve paylaşmış. Bu hesaba göre 2025 yılında her ay yaklaşık bin kişi doktor ünvanını almış. Yine aynı hesaba göre

her iş günü (Cumartesi – Pazar hariç) 43 tane doktor ünvanlı kişi çıkmış. Düşünebiliyor musunuz her gün 43 kişi doktoralı oluyor. Peki bu insanlar ne yapacak? Özel sektörde doktoralı olmak pek bir ek gelir getirmiyor. Memurlukta avantajı var ama kaç kişi memur olabilir? Bunların büyük bir bölümü üniversitelerde akademisyen olmak için kuyruklara giriyor ve girmeye devam edecek. Üniversitelerde yüzlerce kadro bekleyen doktoralı insan var. Kaçı bir üniversiteye girebilecek? Çok az! Çünkü üniversitelerde özellikle vakıf üniversitelerinde istihdam eksikliği neredeyse kalmadı. Bu insanlar kesinlikle üniversitelerde iş bulamayacak.

Peki bu doktoralı insanların bir standardı var mı? Yani bu ünvanı bir devlet üniversitesinden alan biri ile bir parağöz bir vakıf üniversitesinden bu ünvanı alan biri aynı kalitede mi? Aynı bilgi birikiminde mi? Elbette hayır! Özellikle vakıf üniversitelerinden mezun olan doktorlar çok zayıf. Basit tezler, basit eğitimler, lisans ders veren hocalardan alınan dersler ve ortaya çıkan bir koca fiyasko. Adam doktoralı ama bir kurcalasan lise seviyesinde...

Buna bir dur denmesi gerekiyor yoksa Türkiye bir “niteliksiz doktora cenneti” olacak. Ben olsam, yetkim

olsa doktora kontenjanlarını azaltırdım ve her üniversitenin doktora programı açmasına izin vermezdim çok katı kurallar getirirdim. Üniversitelere belirli yetkinliklere geldikten sonra doktora açmalarına izin verirdim.

ARAŞTIRMA GÖREVLİSİ SECİMİNE ÖRNEK BİR UYGULA GELDİ

YÖK henüz doktora programlarına yönelik bir standardizasyona gitmedi ama Resmî Gazete’nin 6 Mart 2026 tarihli sayısında yayımlanan karara göre doktora

programlarına öğrenci seçimi ve bu öğrencilerin araştırma görevlisi kadrolarına atanmalarına ilişkin genç akademisyenlere kolaylıklar sağlanacak ve niteliklerini arttıracak yeni usul ve esaslar geliştirdi.

Yapılan düzenlemeyle, YÖK’ün belirlediği üniversitelerin tespit ettiği alanlardaki doktora öğrenci seçilenlerin aynı zamanda öncelikli alanlardaki araştırma görevlisi kadrosuna atanma usulüne bir standart gelecek. Bu düzenleme şimdilik tüm doktora programlarını kapsamıyor, sadece öncelikli alanlarda araştırma görevlisi kadrosu tahsis edilecek devlet üniversitelerindeki doktora programlarını kapsıyor. Bu

Prof. Dr. Michael KUYUCU

kanunla hem doktora yapacak hem de araştırma görevlisi olarak çalışacak akademisyen adaylarının seçilmesine örnek bir sistem geldi. Normalde araştırma görevlilerini üniversiteler kendileri yaptıkları bir sınavla seçiyor ve tabii ki üzümlere söylüyorum bu kadrolara ahabap çavuş ilişkisi en sağlam olanlar seçiliyor. O bunun adamı, bu onun akrabası, öbürü bilmem kimin öğrencisi vs... Yapılan araştırma görevlisi sınavları şaibeli sınavlar.

Bu kanuna göre araştırma görevlisi olarak seçilecek doktoralı öğrenciler için bir yazılı sınav yapılacak. Bu yazılı sınav Yükseköğretim Kurulu tarafından belirlenen usul ve esaslar dahilinde merkezi olarak yapılacak. Yazılı sınav sonucu 70 puanın altında olanlar başarısız sayılacak. Yani elenecek. Yetmiş geçenler için yapılacak nihai değerlendirmede ise ALES puanının yüzde 25’i, lisans mezuniyet notunun yüzde 25’i, yabancı dil puanının yüzde

20’si ve yazılı sınav notunun yüzde 30’u dikkate alınacak. Nihai değerlendirme puanı 70 puanın altında olanlar başarısız sayılacak.

Bu çok güzel bir karar. Şimdilik belirli devlet üniversitelerinde uygulanacak ama bence tüm üniversitelerde uygulanması şart ki araştırma görevlileri adil bir seçimle belirlensin. Yani bir rektörün veya dekanın eski öğrencisi veya akrabası veya tanıdığı seçilmemeli. Bu kadroya hak eden ve bunu resmi olarak kanıtlayanlar seçilmeli. Dilerim bu en kısa zamanda tüm üniversitelerde uygulanır. Bir diğer dileğim ise lisans üstü eğitimlere de bir merkezi uygulama getirilmesi ve yetkinliğini kanıtlamamış üniversitelere özellikle doktora programları açmaları konusunda ağır kriterlerin getirilmesi. Belki nicel olarak düşünülür ama nitelik artar ve kaliteli doktoralı insanlar ortaya çıkar böylece ülkemiz “işsiz doktoralılar cennetine” dönmez.